

Husk din kildekritik
Tror du virkelig, at Erik af Pommern så sådan ud i 1438?
Er der mon noget galt med billedet, hvorfor har vi valgt at tegne ham sådan, og hvad synes du om det?

1438

Da kongen blev pirat

Til havs med Dannebrog og regalierne

Det er dirrende koldt, og isen knager ildevarslende i voldgraven, da to mørke skikkelser nærmer sig vindebroen ind til Kalundborg Slot.

De skutter sig i kulden og glæder sig over, at fuldmånen bader slottets mure i lys. Uden fakler er natten mørk og missionen farlig.

"Johannes venter med båden på den anden side. Tror du, de har fået fat i **regalierne**¹? Hans Majestæt sagde, at det var en smal sag, men stedet er jo velbevogtet," lyder det hviskende fra den ene mand til den anden, før han skæver op mod det høje firkantede tårn, der rejser sig truende mod den blåsorte vinterhimmel.

Kalundborg Slot er massivt. Omkranset af en enorm voldmur og en voldgrav, der strækker sig blåhvid og isdækket, så langt øjet rækker.

"Det er kongens skatkammer. Hans ret! Selvfølgelig har han fået fat i dem. Kom nu! Og

stille!" siger hans makker og hiver ham ind i skyggen og ned langs broens mørke planker.

"Vent på signalet. Oxes skib ligger klar på vandsiden. Vi skal bare have kongen med," hvisker han og griner hæst bag et sæt rådne tænder.

"Og så bliver det **Visborg**², gamle ven. Visborg og et liv på havet. Har du hørt, at **kaperne**³ er tilbage? **Sven Stures**^{*} folk og et par af **Vitaliebrødrene**⁴ er ved at gøre Gotland kampklar igen. Klar til Hans Majestæt og os. Frihedskæmperne er her stadig. Nu er det vores tur! Det var dumt af dem at gå efter Kongen. Nu får de hans kærlighed at føle".

Et lysglimt når dem fra et af vinduerne i slottets runde tårn. »Fars hat« bliver det kaldt. Fangetårnet. "De er på vej. Det er nu! Kom!"

De to mænd rejser sig op og kigger mod slottets port. Få minutter senere går den op, afslører en håndfuld mænd og to sorte heste

Regalierne¹

Symboler på kongens magt (et rigsæble, et scepter, en krone m.m.).
Ofte lavet i guld og ædelstene.

Visborg²

Slottet på øen Gotland, der blev Erik af Pommerns bopæl og udgangspunkt for hans pirateri i Østersøen.

Kaperne³

Et andet ord for søfolk, der med tilladelse fra kongen 'kaper' og overtager fjendtlige handelsskibe på havet.

Vitaliebrødrene⁴

Søfolk, der kæmpede for svenskerne imod Danmark og fik ry for at være sørovere.

med oppakning. Der bliver hvasket i porten, penge skifter hænder, og flere faste håndtryk bliver givet.

"Deres Majestæt – må Gud være med Jer. For Ordenen!" lyder en dyb røst.

"For Ordenen! For Ordenen og vort Fædreland," bliver der svaret med et håndsignal, før hestene og det lille følge bevæger sig over hængebroen, hen mod de ventende mænd.

Få timer senere bevæger det lavbundede skib sig gennem daggrøet mod nord. Mod Helsingør, kong Eriks elskede ›Krogen‹¹ – og derefter øen Gotland.

Kongen står i stævnen og kigger ud over Sundet, da bådens store sejl fyldes og blæser ham og hans trofaste mænd gennem Kattegat og videre ind i Øresund. Skibet bærer hans røde farver, Dannebrog og hans families våben: Den opretstående, krigerisk udseende **grif**² med blottede løvekløer og ørnens gule rovdyrnæb. Kong Erik 7 – Erik af Pommern – er klar til kamp. Det skal danerne vide.

Skibet bærer hans røde farver, Dannebrog og hans families våben: Den opretstående, krigerisk udseende grif med blottede løvekløer og ørnens gule rovdyrnæb. Han er klar til kamp. Det skal danerne vide.

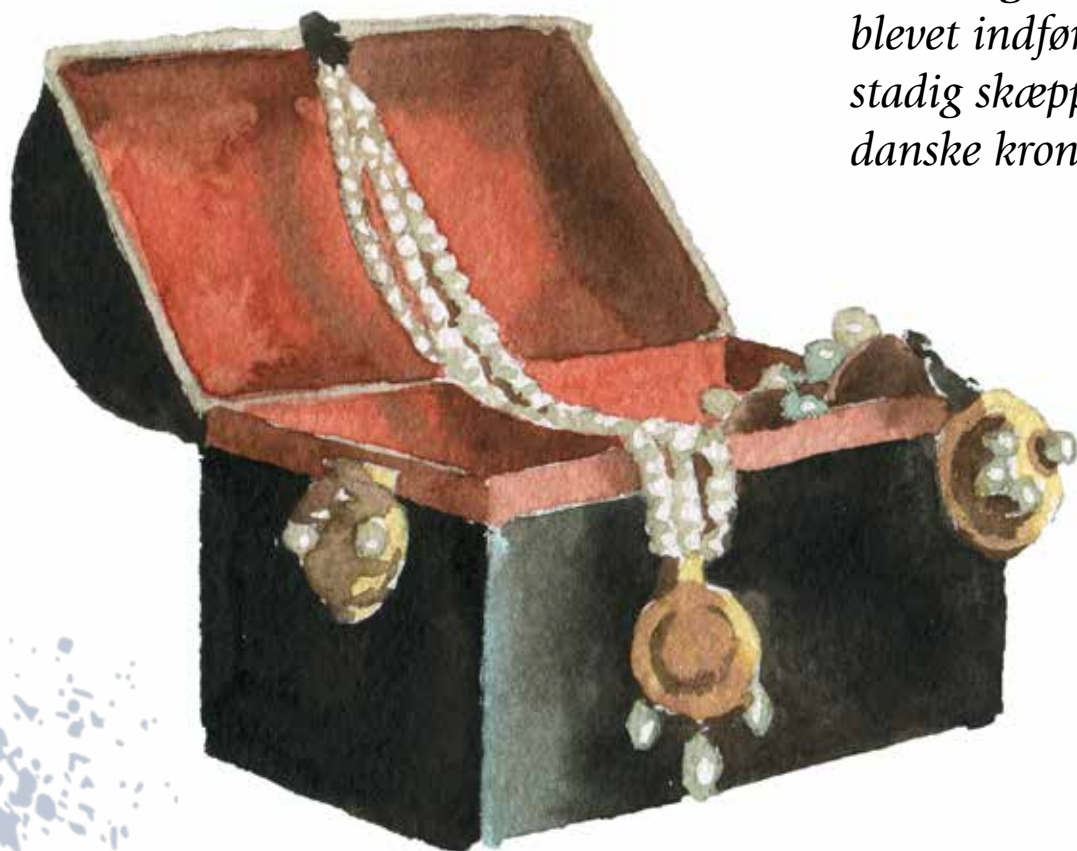
›Krogen¹

Navnet på den middelalderborg, som Kronborg er bygget oven på – og hvis røde mure stadig kan ses flere steder på slottet.

Grif²

Et fabeldyr med krop som en løve og hoved, hals og vinger som en ørn.

Det var hans fars ideer om at tage told for brugen af hans flod- og landeveje, der havde givet Erik ideen til Sundtolden i Helsingør – en told, der var blevet indført ti år tidligere stadig skæppede godt i den danske kronens kasse.

”Mangen en røver er nået længere end godtfolk, og et scepter gør det aldrig ud for et sværd,” havde hans far – Vartislav 7 af Pommern – sagt til ham, før han i en alder af fem år rejste hjemmefra for at blive arvtager til den danske trone.

Det var hans fars ideer om at tage **told**¹ for brugen af landets flod- og landeveje, der havde givet Erik ideen til **Sundtolden**² i Helsingør – en told, der var blevet indført ti år tidligere og stadig skæppede godt i den danske kroneskasse.

Erik smiler gennem det grå skæg, da han ser sin smukke borg dukke op i det fjerne.

Hans fostermor – Margrete 1. – ville have været stolt af ham. Helsingør er nu en voksende købstad, og »Krogen« ligger smukt i horisonten. Han har gjort en forskel. Han har haft betydning for Danmark. Tænk, at de køtere så vender sig mod ham nu!

Erik bukker sig ned og åbner kisten bag sig. Regalierne og en håndfuld kronjuveler skinner mod ham i vinterhimmels kolde skær. Han rækker hænderne frem og tager en tætvævet, rød- og hvidfarvet dug frem. Dannebrog! Hans fane. **Den Kongelige Danske Ordens**³ banner. Det oprindelige flag, der for nu 119 år siden dalede ned fra himlen under kampene i Estland. Det er med rette hans! Fanen. Banneret af Guds nåde.

Erik gør korsets tegn for sig og lader vinden brede flaget ud i vinden. Peder Oxe holder øje med ham fra »Krogen«. Hans allierede. Og dette er tegnet. Oxe vil lade ham passere gennem Sundet. Ingen kan stoppe ham nu.

”Min krone, mit banner, mit sværd!” hvisker han hen for sig selv og smiler olmt ved tanken om, at han har taget de ting, der tilhører en retmæssig konge. Han skal vise dem. Om lidt er han ude i Østersøen, og når han kommer til Gotland, skal de få hans sværd at føle. Han

Told¹

Sælger du ting ind over grænserne til et land, skal du betale 'told' - en procentdel af det som varen er værd - til landet.

Sundtolden²

Alle skibe, der passerede Kronborg skulle betale Sundtold til Kongen. En procentdel af de varer, de tog med sig gennem Øresund på vejen til og fra Østersøen.

Den Kongelige Danske Orden³

Erik af Pommerns ridderorden

er stadig konge af Danmark, Sverige og Norge. Han er stadig ansvarlig for **Kalmarunionen**¹. Det er det Herrens år 1438, og han har stadig sine kongelige regalier.

"Erik, Erik! Deres Majestæt. Kong Erik!" En forpustet sømand kaster sig i støvet foran kongen, der ligger på knæ foran alteret i Visborgs kirke.

Det er seks år siden ankomsten til øen, og hans tøj er en anelse mere **lurvet**², end det var under afsejlingen fra Kalundborg. Hans skæg er længere og samlet i en fletning, hans hår er mere gråt og hans kinder mere furede.

"Vi er ikke på fornavn! Find respekten frem eller få min kærlighed at føle!"

Erik rejser sig med et rovdysrs adræthed. Hans øjne glimter faretruende i kirkens mørke, og hans stemme skurrer lavt og **gutturalt**³ i hans

hals. Han retter langsomt på linnedtørklædet ved sin jakkekrave og kigger på den ankomne. Sømandens kinder blusser, og han bøjer hovedet. Han kender sin herres temperament og har hørt mange historier om Majestæstens raserianfald. Om den gang han fik Pavens brevbærer til at æde sit eget brev foran alle de fremmødte herskaber – om de slag, han uddeler, hvis tingene ikke sker, som han forventer.

"Deres Majestæt. Beklager min herre. Det er bare så forfærdeligt. **Den Tyske Orden**⁴ har fanget ... De har henrettet dem! Herre ... Klaus, Johan ... Søren ... De er alle døde. Syv mand er blevet henrettet for sørøveri. Danmark har ... "

Sømandens stemme dør hen, hans skuldre sænker sig, og hans øjne søger mod gulvet.

Eriks hænder er nu knyttede næver, hans ansigt blegt og hans blik stift.

"Sørøvere siger de!! Sørøvere! Gid Fanden ... Vi

Kalmarunionen⁴

Søfolk, der kæmpede for svenskerne imod Danmark og fik ry for at være sørøvere.

Lurvet²

Slidt

Gutturalt³

Hæs skurrende lyd fra struben

Den Tyske Orden⁴

En ridder- og præsteorden, der spillede en stor rolle i udryddelsen af Østersøens sørøvere og handelen i området.

er i krig. Vi er søkrigere! Jeg er kongen! Indsat af Guds nåde. På livstid! Vi er ikke sørøvere, pirater, rakkerpak. Vi er ... Vi er ... Danmarks befriere!"

Han vender sig om mod de mænd, der er kommet løbende ind i kirken ved lyden af kongens vredesudbrud. En ældre mand med gråt skæg og en slidt officersjakke træder frem. Bukker.

"Hvem har vi i vores varetægt? Hvilken svensk-er skal bøde livet for den udåd! Vi har magten her! Vi har magten i Østersøen. Vi har skibe, venner og riddere, der vil træde op for vores sag. Jeg har stadig Ordenen med mig ... Ridder

Thott har kun givet op på skrømt. Han har stadig forbindelser! De formastelige ...".

Eriks stemme knækker over, og han bliver tavs. Han husker tilbage på historierne om sørøveren ›Rysse‹. ›Rysse‹, som Margrete 1.s far – Kong Valdemar Atterdag – henrettede en menneskealder før datteren og Erik påbegyndte arbejdet med ›Krogen‹ i Helsingør. ›Rysse‹, hvis hoved sad dér ved stranden i Helsingør, halshugget og på stage til skræk og advarsel for ethvert skib, der passerede den smukke strandbred. ›Krogen‹ var blevet opført for at få penge i statskassen, men mindst lige så meget for at stoppe pirateriet i Østersøen.

Kalmarunionen – det nu krakelerede broderskab mellem de tre skandinaviske lande – var blevet en realitet. Blandt andet for at kæmpe mod de usle røvere på havet. Tænk, at de nu ser ham – Kong Erik af Pommern – som én af dem!

Erik løfter hovedet og kigger på den aldrende søofficer foran ham.

”Syv mænd. Syv mænd har de henrettet på skamfuld og kujonagtig vis. Tal med kaptajnen – få ham til at gøre syv skibe klar. Syv for syv. Nu går vi mod danske farvande. Kanonerne skal buldre, mænd må lade livet. Den forbandede Christoffer skal mærke min vrede. Min søsters søn er ikke den retmæssige konge – det er jeg!”

Lyden af skud rammer Eriks ører, da han løber ud i stalden for at finde hesten og det lille følge, der nu alle er på flugt.

Det er tre år efter hans udfald mod Danmark, og Gotland er under angreb. Hans timer i Visborg er talte. Han ved det. Svenskerne er kom-

met. Gotlænderne har kæmpet tappert, men byen ligger i ruiner. Alt det, han har bygget op, er tabt. Det, kuglerne ikke har ramt, truer ilden nu med at æde. Det, som danerne kalder »en piratrede«, er snart historie.

Smerten står tydeligt at læse i Kongens ansigt, da han tager tilløb og hopper op på sin hest uden brug af stigbøjlerne. Han er en aldrende mand nu. Men hans krop er stadig stærk.

”Cecilia! Er du med? Nu siger vi farvel. Christoffer er død, vi har kæmpet godt, og heldet har været med os i mere end ti år. Kom min kære. Skibet venter i havnen. Kampen er slut. Nu tager vi til **Pommern**!”

Den lille sortklædte kvinde ved hans side nikker gennem tårer, da Eriks hånd kærtegner hendes kind.

Pommern¹

Et landskab, der i dag er fordelt mellem Polen og Tyskland. Da Erik var konge, lå det ved floden Odens udløb i Østersøen, og var hans hjemstavn. til 1448.

Cecilia. Kvinden, der siden dronning Philippas død har været ved hans side. Hofdamen, der har fulgt ham gennem tykt og tyndt. **Frillen**¹, der har forladt sit land og sin familie for hans skyld. Erik ærgrer sig til stadighed over, at han ikke har skænket hende eller sin tidligere hustru børn. Havde han det, ville fremtiden se helt anderledes ud. Så ville der være en arving til tronen.

Erik kigger sig omkring i følget. Staldene er stadig intakte, men røgen fra de brændende tage fylder luften. Han kan høre soldater råbe

i det fjerne. Piratjægerne er kommet. De har endelig fået bugt med deres fjende. Som en af Ordenens mænd en gang sagde til ham: "Forlader De Danmark, Deres Majestæt, så finder danerne en anden." Og det havde de gjort. Nu var Christian 1. konge af Danmark. Og han – Kong Erik 7. – er nødt til at vige. Giv ham tronen og Visborg. Giv ham alt. Nå, ja. Næsten alt, tænker han og klapper blidt på saddeltaskerne. Regalierne. Scepteret, rigsæblet og nogle få af kronjuvelerne. Dannebrog. Alt det er stadig hans – og det får Danmark aldrig igen.

Frille'

En ekstra samlever eller elskerinde.

Fiktion, baseret på virkelige hændelser fra 1400-tallets Kronborg Slot

Historien om Erik af Pommern er på mange måder også historien om Danmarks storhedstid og fald. Det var ham, der indførte den Sundtold, der skulle gavne landet i mere end 400 år; men det var også hans barnløshed og tab af den danske trone, der ultimativt brød med den oprindelige kongelinje daterende helt tilbage til **Gorm den Gamle***. Eftersom Eriks efterfølger døde ung og heller ikke fik nogen børn, gik tronen til den oldenborgske slægt. Slægten, der regerede før Danmarks nuværende kongeslægt –Glücksburgerne – kom til.

Erik stak som beskrevet af med regalierne, enkelte af kronjuvelerne og det historiske Dannebrog. Der er mod-

satrettede fortællinger om, hvorvidt disse genstande nogensinde blev leveret tilbage til Danmark. I nogle versioner sendte Erik dem retur, før han rejste tilbage til Pommern, i andre gik de til grunde under hans sørejse.

Tegningen af Erik af Pommern viser regalierne, som de ser ud i dag – og en konge, der måske er en anelse mere »piratagtig«, end han rent faktisk var. Det er svært at sige, portrætterne af ham er nemlig malet adskillige århundreder efter hans død.

I historien hér er det vinter, da Erik af Pommern stikker af. I nogle skrifter mener man, at det er midsommer.

* Se 'Personer du bør kende' bagerst i bogen.